

๓ แหล่งอุทยาน ประวัติศาสตร์มรดกโลก สมัยสุโขทัย

อนัสพงษ์ ไกรเกรียงศรี

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University Publishing House
www.nupress.grad.nu.ac.th

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
Naresuan University Publishing House

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ 99 หมู่ 9 อาคารมหาธรรมราชา ชั้น 1 มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทร. 0 5596 8833-8836 E-mail : nuph@nu.ac.th
www.nupress.grad.nu.ac.th สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ @nupress

สงวนลิขสิทธิ์ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ห้ามทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชนไม่ว่าส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้
ไม่ว่าในรูปแบบใด ๆ นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ เท่านั้น

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

อนัสพงษ์ ไกรเกรียงศรี.

3 แหล่งอุทยานประวัติศาสตร์มรดกโลก สมัยสุโขทัย.-พิษณุโลก : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 2566.
342 หน้า.

1. อุทยานประวัติศาสตร์. I. ชื่อเรื่อง.

959.32

ISBN 978-616-426-294-2

ISBN (e-book) 978-616-426-295-9

สพน. 119

ราคา 600 บาท

พิมพ์ครั้งที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2566

จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

วางจำหน่ายที่

1. ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทร. 0 2218 9812
2. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 0 2579 0113
3. ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200 โทร. 0 2613 3899
4. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ อาคารมหาธรรมราชา จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทร. 0 5596 8833-8836

ประธานกองบรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.กรรองกาญจน์ ชูทิพย์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

กองบรรณาธิการ ศาสตราจารย์ ดร.กิจการ พรหมมา • รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ แยมเม่น • รองศาสตราจารย์สุทัศน์ เข็มวัฒนา •
รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ สมกุล • รองศาสตราจารย์ ดร.เกตุจันทร์ จำปาไชยศรี • รองศาสตราจารย์ ดร. พญ.สุรชาติพย์ พงษ์เจริญ •
รองศาสตราจารย์ ดร. ภญ.กรรณก อิงคินันท์ • รองศาสตราจารย์ ดร.นิทรา กิจธิระวุฒิวงษ์ • รองศาสตราจารย์ ดร.สุทิสา ถาน้อย •
รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติมา ชาภูววิชัย • รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งโรจน์ แก้วอุไร • รองศาสตราจารย์ นาวาโท ดร.วัฒน์ชัย หนันยัง •
รองศาสตราจารย์ ดร.วัชรพล พุทธิรักษา • รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พันธ์ กิจสนาโยธิน • ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวรงค์ จันทร์วิจิตร •
ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรรยาภัช สุวพันธ์ • พัชรี ท่วมใจดี • นวิพรรณ ดันติพิลาผล • สรญา แสงเย็นพันธ์

ประสานงาน ภักดิ์ณี เท็ดสิทธิกุล

ฝ่ายขาย/การเงิน พิมพ์ภรณ์ ดวงสาโรจน์ • วสันต์ มาสวัสดิ์

ออกแบบปก สัญญา จันทา

ออกแบบรูปเล่ม สัญญา จันทา

พิมพ์ที่ สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 254 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน
กรุงเทพมหานคร 10330

สำนักพิมพ์นี้เป็นสมาชิกสมาคมผู้จัดพิมพ์
และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย
<https://pubat.or.th>

พิมพ์บน
กระดาษคุณภาพ เพื่อลดงานคุณภาพ
กระดาษแบบสายคาร์บอน

กรณีต้องการสั่งซื้อหนังสือปริมาณมาก หรือเข้าเรียนติดต่อได้ที่ฝ่ายจัดจำหน่ายสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
โทร. 0 5596 8836 Email : nuph@nu.ac.th

คำนำ

หนังสือ 3 แหล่งอุทยานประวัติศาสตร์มรดกโลก สมัยสุโขทัย เกิดขึ้นจากความสนใจด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะสถาปัตยกรรม การท่องเที่ยว และการนำนักศึกษาในรายวิชาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมไทย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ศิลปะและการออกแบบ มหาวิทยาลัยนเรศวร เข้าเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์ ทั้ง 3 แหล่ง เป็นประจำทุกปี โดยได้รวบรวมข้อมูลทั้งภาคเอกสาร การบันทึกข้อมูลและภาพถ่าย จากสถานที่จริง จนนำมาสู่การเขียนหนังสือเล่มนี้ โดยคาดหวังให้เกิดประโยชน์แก่นิสิตนักศึกษา และผู้ที่สนใจ ในการศึกษาด้านโบราณคดี ประวัติศาสตร์ศิลปะสถาปัตยกรรมและการท่องเที่ยว เพื่อให้เข้าถึงข้อมูล และเกิดความเข้าใจในบริบทของศิลปะสถาปัตยกรรมสมัยสุโขทัย และการเข้าถึงพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยและอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรได้สะดวกยิ่งขึ้น อันเป็นการส่งเสริม การศึกษาและการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่มรดกโลก สมัยสุโขทัยทั้ง 3 แหล่ง อันเป็นกลุ่มเมืองรองของเขตพื้นที่ ภาคเหนือตอนล่าง

อนันตพงษ์ ไกรเกรียงศรี

สารบัญ

คำนำ.....	III
สารบัญ.....	IV
บทที่ 1	
บทนำ.....	1
บทที่ 2	
ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์และรูปแบบศิลปสถาปัตยกรรมสุโขทัย.....	5
บทที่ 3	
ข้อมูลนำชมอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	13
บทที่ 4	
ข้อมูลนำชมอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย	155
บทที่ 5	
ข้อมูลนำชมอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร.....	255
บทสรุป.....	332
บรรณานุกรม	333
ดัชนี	334

บทที่ 1

บทนำ

ศิลปสถาปัตยกรรมสุโขทัยมีความรุ่งโรจน์อยู่ราว 200 ปี ในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 18 ถึง พุทธศตวรรษที่ 20 ซึ่งยังทรงคุณค่า คงความงดงามและสืบทอดรูปแบบต่อมาสู่ศิลปะสมัยหลังจนถึงปัจจุบัน กรมศิลปากรได้เป็นหน่วยงานหลักในการบูรณปฏิสังขรณ์เพื่อสงวนรักษาโบราณสถานและโบราณวัตถุของชาติ ให้ยืนยงคงอยู่ ส่งเสริม บูรณาการ และการจัดการในบริบทที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเรื่องการศึกษาด้านโบราณคดี ประวัติศาสตร์ศิลปสถาปัตยกรรม และด้านการท่องเที่ยว

หนังสือ 3 แหล่งอุทยานประวัติศาสตร์มรดกโลก สมัยสุโขทัยเล่มนี้ ได้แบ่งพื้นที่การนำชมอุทยาน ประวัติศาสตร์ให้สอดคล้องกับพื้นที่เมืองมรดกโลกในกลุ่มศิลปะสมัยสุโขทัย ซึ่งได้ถูกประกาศเป็นเมืองมรดกโลก พร้อมกัน 3 แหล่ง ดังนี้

1. ข้อมูลนำชมอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย (ส)
2. ข้อมูลนำชมอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย (ศ)
3. ข้อมูลนำชมอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร (ก)

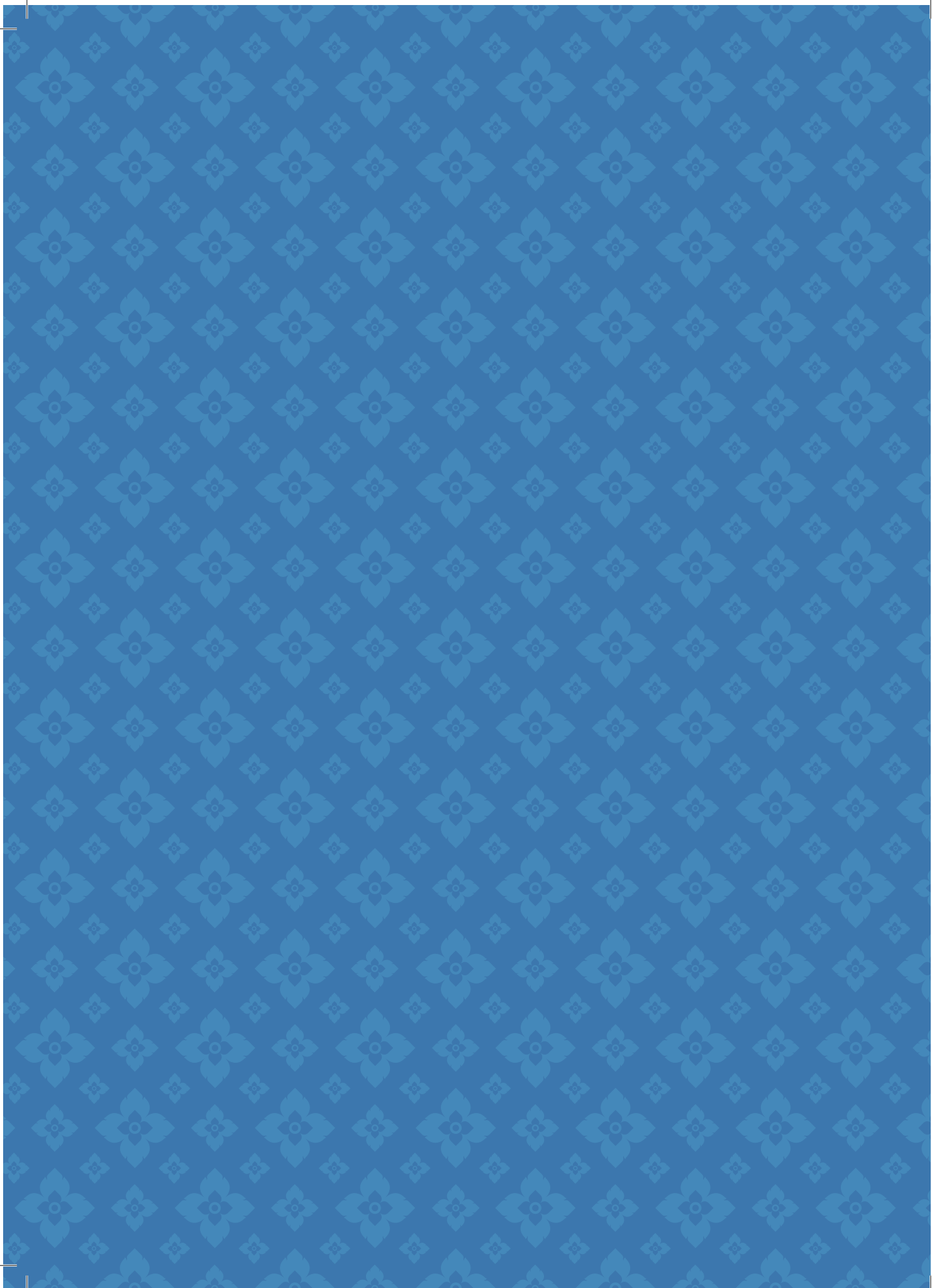
การกำหนดค่าพิภคทางภูมิศาสตร์ของโบราณสถานแต่ละแห่งในบทนี้ ได้กำหนดจุดบริเวณกึ่งกลาง พระวิหารหลวงของวัด หรือโบราณสถานแต่ละแห่งเป็นค่าพิภค ส่วนสถานที่หรืออาคารสถานที่อื่น ๆ เช่น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศูนย์ข้อมูล ศาลหลักเมือง จะกำหนดจุดบริเวณด้านหน้าทางเข้าหลักของอาคาร เป็นค่าพิภค

สถานที่ท่องเที่ยวของกลุ่มอุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 แหล่ง ได้กำหนดค่าความนิยม ★ ถึง ★★★★★ ต่อสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง โดยคำนึงถึงเหตุผลและตัวแปร มีค่าคะแนนในแต่ละข้อ เท่ากับ 1 ถึง 5 คะแนน ดังนี้

1. จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าชม และความถี่ในการนำเสนอตามสื่อต่าง ๆ
2. การเป็นสถานที่ท่องเที่ยวหลักของกลุ่ม มีคุณค่าและความสำคัญทั้งด้านประวัติศาสตร์ ศิลปสถาปัตยกรรมและโบราณคดี
3. การแสดงแบบจำลอง ป้ายแสดงแบบสันนิษฐาน รายละเอียดด้านที่ตั้งประวัติศาสตร์ การอนุรักษ์ การบูรณปฏิสังขรณ์ โดยอาจแสดงผ่านระบบบาร์โค้ด แผ่นพับ หรือมีมีคฤเทศก์บริการนำชมสถานที่
4. เส้นทางในการเข้าถึงสะดวก อยู่ใกล้กับเส้นทางคมนาคมหลัก มีป้ายแสดงเส้นทาง บอกระยะทางและ อยู่ใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ
5. สิ่งอำนวยความสะดวกที่อยู่ใกล้เคียง ได้แก่ ร้านจำหน่ายอาหาร-เครื่องดื่ม ร้านยา ร้านค้า สะดวกซื้อ ห้องสุขา สถานที่ให้เขายานพาหนะ

ตารางที่ 1 การกำหนดค่าความนิยมต่อการเข้าชมและความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

ค่าความนิยม	★★★★★	★★★★	★★★	★★	★
ข้อที่ 1	5 คะแนน	4 คะแนน	2-3 คะแนน	1 คะแนน	0-1 คะแนน
ข้อที่ 2	5 คะแนน	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
ข้อที่ 3	5 คะแนน	3-5 คะแนน	1-3 คะแนน	1-2 คะแนน	0-1 คะแนน
ข้อที่ 4	5 คะแนน	4-5 คะแนน	1-3 คะแนน	1-2 คะแนน	0-1 คะแนน
ข้อที่ 5	5 คะแนน	3-5 คะแนน	1-3 คะแนน	1-2 คะแนน	0-1 คะแนน

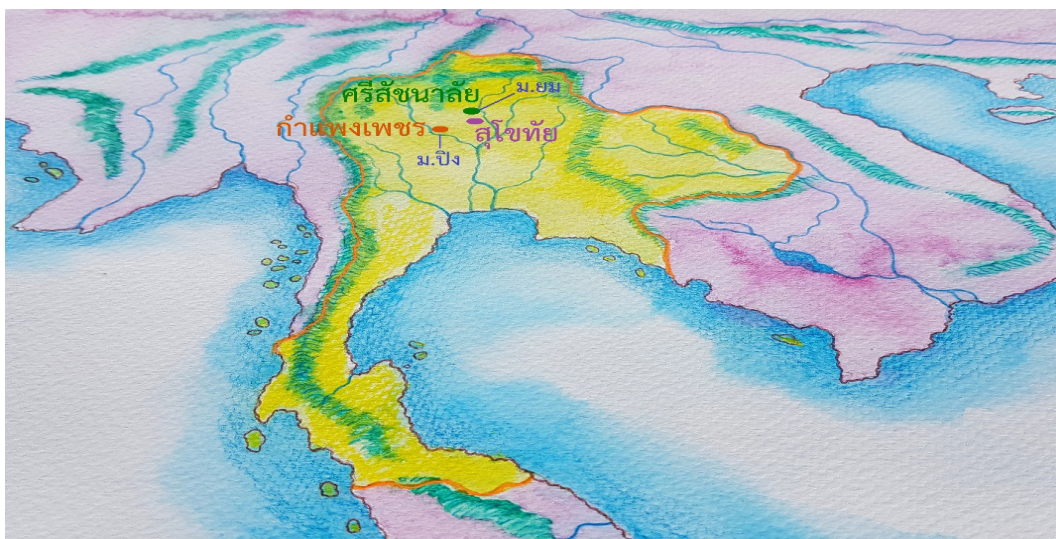
บทที่ 2

ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์และรูปแบบ
ศิลปสถาปัตยกรรมสุโขทัย

อาณาจักรสุโขทัยมีขอบเขตครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ในปัจจุบัน ได้แก่ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดตาก จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดพิจิตร จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดนครสวรรค์ รวมไปถึงจังหวัดชัยนาท โดยมีอาณาจักรข้างเคียงที่มีความเจริญสัมพันธ์กัน ได้แก่ อาณาจักรล้านนาทางทิศเหนือ อาณาจักรเขมรทางทิศตะวันออก อาณาจักรละโว้และอาณาจักรสุพรรณภูมิทางทิศใต้และอาณาจักรพุกามทางทิศตะวันตก อาณาจักรสุโขทัยมีพัฒนาการขึ้นมาจากชุมชนบนเส้นทางการค้าขายระหว่างเมืองภายในกับเมืองภายนอกที่สามารถติดต่อค้าขายกับจีนได้สะดวก จากหลักฐานการขุดค้นทางโบราณคดีแสดงให้เห็นว่า บริเวณพื้นที่ของอาณาจักรสุโขทัยนี้ เคยเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่มีอารยธรรมแบบมอญ (สันติ เล็กสุขุม, 2548, น. 161) และเขมรโบราณ หรือชอมมาก่อน (รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง และศานติ ภัคดีคำ, 2557, น. 168-169)

จากการสำรวจเมืองโบราณบริเวณอาณาจักรสุโขทัย พบว่ามีเมืองโบราณอยู่ถึง 52 เมืองด้วยกัน แต่พบชื่อเมืองในจารึกสมัยสุโขทัยเพียง 24 เมือง (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2552, น. 26) แสดงให้เห็นถึงภูมิสังฐานของอาณาจักรสุโขทัยที่มีความเจริญรุ่งเรือง และมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับอาณาจักรข้างเคียงในยุคสมัยเดียวกัน

ภาพที่ 1 แผนที่ 3 เมืองประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย ในอาณาเขตของประเทศไทยปัจจุบัน

สุโขทัย มาจากคำว่า สุข+อุทัย ซึ่งมีความหมายว่า “รุ่งอรุณแห่งความสุข” ก่อนการก่อตั้งอาณาจักรสุโขทัย พญาศรีนาวนาถม พระบิดาของพ่อขุนผาเมือง ได้ปกครองเมืองโบราณสุโขทัยมาก่อน หลังจากพระองค์สวรรคต ขอมสบาดโขลญลำพง ข้าหลวงจากราชอาณาจักรเขมร ได้เข้ายึดครองเมือง ต่อมาพ่อขุนบางกลางหาว เจ้าเมืองบางยาง และพ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองรัต ได้ยึดเมืองคืน และสถาปนาพ่อขุนบางกลางหาวขึ้นปกครองกรุงสุโขทัย มีพระนามใหม่ว่า พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ เป็นปฐมกษัตริย์ราชวงศ์พระร่วง ปกครองอาณาจักรสุโขทัย ในปี พ.ศ. 1781 โดยมีพระมหากษัตริย์ปกครองอาณาจักรสืบต่อมา รวม 10 พระองค์ ซึ่งมีพระมหากษัตริย์

พระองค์สำคัญ คือ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช และพระมหาธรรมราชาที่ 1 (พญาลิไท) (วีไลรัตน์ ยั่งรอด และ รัชชัย องค์กรวิเวทย์, 2551, น. 10-11)

ตารางที่ 2 ลำดับพระนามกษัตริย์ที่ปกครองอาณาจักรสุโขทัย

ลำดับที่	พระนามกษัตริย์	ปีที่ครองราชย์ (พ.ศ.)	ปีที่สิ้นสุด (พ.ศ.)
1	พ่อขุนศรีอินทราทิตย์	1781	ไม่ปรากฏหลักฐาน
2	พ่อขุนบานเมือง	ไม่ปรากฏหลักฐาน	1822
3	พ่อขุนรามคำแหงมหาราช	1822	1843
4	พระยาไสสงคราม	1843	ไม่ปรากฏหลักฐาน
5	พระยาเลอไท	ไม่ปรากฏหลักฐาน	ไม่ปรากฏหลักฐาน
6	พระยารัษฎาธิราช	ไม่ปรากฏหลักฐาน	1891
7	พระมหาธรรมราชาที่ 1 (พญาลิไท)	1891	1912
8	พระมหาธรรมราชาที่ 2	1913	1931
9	พระมหาธรรมราชาที่ 3 (พญาไสสือไท)	1931	1962
10	พระมหาธรรมราชาที่ 4 (บรมपाल)	1962	1981

รูปแบบศิลปสถาปัตยกรรมสุโขทัยปรากฏเห็นเด่นชัดได้จากโบราณสถานหรือวัด โดยวัดแต่ละแห่งจะมีการประดิษฐานพระสลุบเป็นประธาน (มักเรียกแทนด้วยพระสลุบเจดีย์, พระเจดีย์, เจดีย์) ด้านหน้าทางทิศตะวันออกของพระสลุบประธานเป็นที่ตั้งของพระวิหารหลวง โดยบริเวณวัดอาจมีพระสลุบรายรูปทรงต่าง ๆ (พระสลุบขนาดย่อมมองคี่อื่น ๆ นอกเหนือจากพระสลุบประธาน) พระอุโบสถหรืออาคารประกอบอื่น ๆ โดยอาจใช้กำแพงแก้วหรือการขุดคูน้ำล้อมรอบเป็นตัวกำหนดขอบเขตของวัดนั้น ๆ การศึกษารูปแบบศิลปสถาปัตยกรรมสุโขทัยสามารถศึกษาได้จากรูปแบบพระสลุบเจดีย์ได้เด่นชัดที่สุด เนื่องจากยังคงหลงเหลือหลักฐานให้ศึกษาสืบค้นได้ค่อนข้างสมบูรณ์มากกว่าศิลปสถาปัตยกรรมรูปแบบอื่น ๆ เช่น พระวิหาร พระอุโบสถ หรืออาคารบ้านเรือน ฯลฯ ซึ่งมักใช้เครื่องมือไม้เป็นส่วนประกอบของอาคาร ทำให้เสื่อมสภาพพังทลายลงทั้งหมดพระสลุบเจดีย์ในสมัยสุโขทัยมีลักษณะรูปแบบเฉพาะตัว โดยส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลทางศิลปะจากอาณาจักรข้างเคียงจนเกิดการผสมผสานทางศิลปสถาปัตยกรรมขึ้น โดยสามารถแบ่งแยกรูปแบบพระสลุบในอาณาจักรสุโขทัยได้ดังนี้

บทที่ 3

ข้อมูลนำชมอุทยานประวัติศาสตร์
สุโขทัย

การวางผังเมืองในช่วงก่อนการสถาปนากรุงสุโขทัย เป็นการสืบทอดรูปแบบผังเมืองแบบอาณาจักรเขมรโบราณ ซึ่งเผยแพร่อาณาเขตมาจนถึงพื้นที่แถบนี้ โดยปรากฏหลักฐานการสร้างผังเมืองที่เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคนี้ที่วัดพระพายหลวง โดยมีคูน้ำแม่โจน ล้อมรอบเป็นสันฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีความกว้างด้านละประมาณ 500 เมตร ต่อมาในสมัยสุโขทัยได้มีการสร้างกำแพงตรีบูร อันมีความหมายถึงกำแพงเมืองขนาดใหญ่ ถัดลงมาทางทิศใต้ ขนาดกว้าง 1,400 เมตร ยาว 1,810 เมตร ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่ากันถึง 4 เท่าตัว โดยมีวัดมหาธาตุเป็นศูนย์กลางกรุงสุโขทัย

กรุงสุโขทัยมีการวางผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมเกือบจัตุรัส ทำให้ตำแหน่งของโบราณสถานกระจายตัวไปตามทิศต่าง ๆ ของกำแพงเมืองอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นความสะดวกในการกำกับหมายเลขของโบราณสถาน โดยข้อมูลนำชมอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยนี้ ได้ใช้หมายเลขกำกับโบราณสถานตามที่กรมศิลปากรกำหนดเป็นหลัก เพื่อให้สอดคล้อง และเกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน ซึ่งได้กำหนดกลุ่มโบราณสถานออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มศูนย์กลางเมือง ซึ่งตั้งอยู่ภายในกำแพงเมือง กลุ่มทิศตะวันออก กลุ่มทิศใต้ กลุ่มทิศตะวันตก และกลุ่มทิศเหนือ

สถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งโบราณสถานในเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มโบราณสถานภายในกำแพงเมือง (ส ก.) จำนวน 63 แห่ง
2. กลุ่มโบราณสถานนอกกำแพงเมืองด้านทิศตะวันออก (ส ตอ.) จำนวน 24 แห่ง
3. กลุ่มโบราณสถานนอกกำแพงเมืองด้านทิศใต้ (ส ต.) จำนวน 37 แห่ง
4. กลุ่มโบราณสถานนอกกำแพงเมืองด้านทิศตะวันตก (ส ตต.) จำนวน 54 แห่ง
5. กลุ่มโบราณสถานนอกกำแพงเมืองด้านทิศเหนือ (ส น.) จำนวน 26 แห่ง

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมเข้าชมกลุ่มโบราณสถาน เฉพาะใน 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มโบราณสถานภายในกำแพงเมือง (ส ก.) เฉพาะ ส ก. 1-7, ส ก. 9-10, ส ก. 16, ส ก. 18, ส ก. 27-30, ส ก. 32-41, ส ก. 58-61 และ ส ก. 63 กำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมสำหรับชาวไทย 20 บาท สำหรับชาวต่างชาติ 100 บาท ค่านำรถจักรยานเข้าเขตกลุ่มโบราณสถาน 10 บาท ส่วนค่าธรรมเนียมเข้าชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหง กำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมสำหรับชาวไทย 10 บาท สำหรับชาวต่างชาติ 30 บาท

2. อัตราค่าธรรมเนียมเข้าชมกลุ่มโบราณสถานนอกกำแพงเมืองด้านทิศเหนือ (ส น.) เฉพาะ ส น. 5 และ ส น. 7 กำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมสำหรับชาวไทย 20 บาท สำหรับชาวต่างชาติ 100 บาท

ภาพที่ 6 วัดมหาธาตุ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

เนินปราสาท (ส. ก. 2) ★★★

พิกัดทางภูมิศาสตร์ รุ่ง 17 องศา 1 ลิปดา 0.815 พิลิปดาเหนือ/แวง 99 องศา 42 ลิปดา 19.940
พิลิปดาตะวันออก

ตั้งอยู่ด้านหน้า ทางทิศตะวันออกของวัดมหาธาตุ จากการขุดแต่งสถานที่แห่งนี้โดยกรมศิลปากร ในปี พ.ศ. 2526 พบฐานอาคารบัวคว่ำ-บัวหงาย ลักษณะเป็นฐานสี่เหลี่ยมผืนผ้า แบบฐานบัวลูกแก้วสูง ขนาดกว้าง 27.5 เมตร ยาว 51.5 เมตร มีบันไดทางขึ้นทั้งด้านหน้า และด้านหลัง โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสันนิษฐานว่าเป็นฐานของปราสาทราชวังในสมัยกรุงสุโขทัย ต่างจากศิลาจารึก วัดศรีศักดิ์ที่ระบุว่า ตำแหน่งของพระราชวังโบราณ ตั้งอยู่บริเวณทิศเหนือของศาลตามาแดง (กรมศิลปากร, 2561, น. 24)

บทที่ 4

ข้อมูลนำชมอุทยานประวัติศาสตร์
ศรีสัชนาลัย

อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยมีการวางผังเมืองแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ตามแนวแม่น้ำ อีกทั้งยังมีแนวเขาสำคัญทอดผ่านเมืองอีก 3 แนว ได้แก่ เขาพระศรี เขาใหญ่ และเขาสุวรรณคีรี ทำให้ตำแหน่งของโบราณสถานกระจายตัวไปตามทิศทางต่าง ๆ ของเมือง กลุ่มเมืองหลักของอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย กลุ่มแรกคือ เมืองศรีสัชนาลัย ที่มีกำแพงเมืองล้อมรอบเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทอดตัวยาวขนานกับแนวแม่น้ำยมด้านทิศตะวันตก โดยมีแนวเขาสุวรรณคีรี ทอดผ่านตัวเมืองค่อนไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ เสมือนเป็นฉากหลังของวัดช้างล้อมที่ถือเป็นศูนย์กลางของเมือง อีกกลุ่มหนึ่ง คือ เมืองเซียงหรือเมืองเชียงขึ้น ตั้งอยู่ถัดลงมาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ห่างกันราว 2 กิโลเมตร ระหว่างแนววกกลับของแม่น้ำยมทำให้ชัยภูมิเสมือนเป็นเกาะที่มีแม่น้ำล้อมรอบ ซึ่งยังคงปรากฏแนวกำแพงเมืองตามแนวแม่น้ำ หลงเหลืออยู่บางส่วน โดยมีวัดพระศรีรัตนมหาธาตุเซียงหรือวัดพระปรารค์ เป็นศูนย์กลางเมือง

ข้อมูลนำชมอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยนี้ ได้ใช้หมายเลขกำกับโบราณสถานตามที่กรมศิลปากรกำหนดเป็นหลัก เพื่อให้สอดคล้องและเกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน ซึ่งได้กำหนดกลุ่มโบราณสถานออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มศูนย์กลางเมืองหลักซึ่งตั้งอยู่ภายในกำแพงเมืองศรีสัชนาลัย 2) กลุ่มทิศตะวันออก 3) กลุ่มทิศใต้หรือกลุ่มเมืองเซียง 4) กลุ่มทิศตะวันตก 5) กลุ่มทิศเหนือ และ 6) กลุ่มโบราณสถานบนเขา

สถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งโบราณสถานในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย สามารถแบ่งออกได้เป็น 6 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มโบราณสถานภายในกำแพงเมือง (ศ ก.) จำนวน 42 แห่ง
2. กลุ่มโบราณสถานนอกกำแพงเมืองด้านทิศตะวันออก (ศ ตอ.) จำนวน 10 แห่ง
3. กลุ่มโบราณสถานนอกกำแพงเมืองด้านทิศใต้ (ศ ต.) จำนวน 32 แห่ง
4. กลุ่มโบราณสถานนอกกำแพงเมืองด้านทิศตะวันตก (ศ ตต.) จำนวน 15 แห่ง
5. กลุ่มโบราณสถานนอกกำแพงเมืองด้านทิศเหนือ (ศ น.) จำนวน 33 แห่ง
6. กลุ่มโบราณสถานบนเขา (ศ ข.) รวม 15 แห่ง

อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมเข้าชมกลุ่มโบราณสถานเฉพาะใน 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มโบราณสถานภายในกำแพงเมือง (ศ ก.) เฉพาะ ศ ก. 1-28, ศ ก. 30-34 และ ศ ก. 40-42 กำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมสำหรับชาวไทย 20 บาท สำหรับชาวต่างชาติ 100 บาท ค่านำรถจักรยานเข้าเขตกลุ่มโบราณสถาน 10 บาท

2. อัตราค่าธรรมเนียมเข้าชมกลุ่มโบราณสถานนอกกำแพงเมืองด้านทิศใต้ (ศ ต.) ที่หลุมขุดค้นทางโบราณคดีวัดชมชื่น กำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมสำหรับชาวไทย 10 บาท สำหรับชาวต่างชาติ 30 บาท

3. อัตราค่าธรรมเนียมเข้าชมกลุ่มโบราณสถานนอกกำแพงเมืองด้านทิศเหนือ (ศ น.) ที่กลุ่มเตาทุเรียงบ้านเกาะน้อย หมายเลข 61 และหมายเลข 42 กำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมสำหรับชาวไทย 10 บาท สำหรับชาวต่างชาติ 30 บาท

ภาพที่ 182 วัดหลักเมือง อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชชนาลัย

วัดอุดมป่าสัก (ศ ก. 7) ★★ ★

พิกัดทางภูมิศาสตร์ รุ่ง 17 องศา 25 ลิปดา 47.970 พิลิปดาเหนือ /

แนว 99 องศา 47 ลิปดา 22.552 พิลิปดาตะวันออก

ตั้งอยู่ภายในกำแพงเมืองศรีสัชชนาลัย หันหน้าไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ เช่นเดียวกับวัดที่อยู่ในแนวแกนหลักของเมือง โบราณสถานประกอบด้วยพระสถูปประธาน มีฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสสันนิษฐานว่าเป็นพระสถูปทรงยอดดอกบัวตูม รอบเจดีย์ประธานมีเจดีย์รายประจํามุมและประจําทิศ ขนาดฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้าง 3 เมตร รวม 8 องค์ ด้านหน้าพระสถูปประธานทางทิศตะวันออกเฉียงใต้เป็นที่ตั้งของฐานพระวิหารโถง 7 ห้อง ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย มีอาสนสงฆ์อยู่ทางด้านขวาของพระประธาน นอกจากนี้ยังมีฐานเจดีย์รายขนาดเล็กอยู่โดยรอบประมาณ 29 องค์ มีสันฐานเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดกว้าง 1 เมตร เท่ากันทุกองค์

บทที่ 5

ข้อมูลนำชมอุทยานประวัติศาสตร์
กำแพงเพชร

การออกแบบผังเมืองกำแพงเพชรมีการแบ่งเขตพื้นที่ของเมืองตามความเจริญ และความมั่งคั่งของเมืองในยุคสมัยต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มเมืองนครชุมทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิง กลุ่มอรัญญิกทางทิศเหนือของกำแพงเมือง และกลุ่มศูนย์กลางภายในกำแพงเมืองกำแพงเพชรและพื้นที่โดยรอบกำแพงเมืองทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำปิง

เมืองกำแพงเพชรมีการวางกลุ่มเมืองกระจายตัวไปตามทิศต่าง ๆ ตามความเจริญในแต่ละยุคสมัยถึง 3 กลุ่ม ซึ่งปัจจุบันได้มีการสร้างอาคารบ้านเรือนขึ้นหนาแน่นโดยเฉพาะพื้นที่บางส่วนภายในกำแพงเมืองด้านทิศตะวันตกและด้านทิศตะวันออกของกำแพงเมือง ทำให้โบราณสถานหลายแห่งถูกรุกทำลาย จากการที่โบราณสถานแต่ละแห่งตั้งอยู่อย่างกระจายตัว เพื่อความสะดวกในการกำกับหมายเลขของโบราณสถาน ข้อมูลนำชมอุทยานนี้ จึงได้ใช้หมายเลขกำกับโบราณสถานตามที่กรมศิลปากรกำหนดเป็นหลักเพื่อให้สอดคล้องและเกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน ซึ่งได้กำหนดกลุ่มโบราณสถานออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มศูนย์กลางเมืองซึ่งตั้งอยู่ภายในกำแพงเมือง 2) กลุ่มทิศตะวันออก 3) กลุ่มทิศใต้ และ 4) กลุ่มทิศเหนือหรือเขตอรัญญิก โดยทิศตะวันตกเป็นพื้นที่คาบเกี่ยวกับเขตอรัญญิกจึงให้รวมกับกลุ่มโบราณสถานด้านทิศเหนือเป็นกลุ่มเดียวกัน

สถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งโบราณสถาน ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มโบราณสถานภายในกำแพงเมือง (ก ก.) จำนวน 20 แห่ง
2. กลุ่มโบราณสถานนอกกำแพงเมืองด้านทิศตะวันออก (ก ตอ.) จำนวน 16 แห่ง
3. กลุ่มโบราณสถานนอกกำแพงเมืองด้านทิศใต้ เมืองนครชุม (ก ต.) จำนวน 12 แห่ง
4. กลุ่มโบราณสถานนอกกำแพงเมืองด้านทิศเหนือ เขตอรัญญิก (ก น.) จำนวน 37 แห่ง

อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมเข้าชมกลุ่มโบราณสถานเฉพาะใน 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มโบราณสถานภายในกำแพงเมือง (ก ก.) เฉพาะ ก ก. 1-2, ก ก. 5-6 และ ก ก. 10-15 กำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมสำหรับชาวไทย 20 บาท สำหรับชาวต่างชาติ 100 บาท ส่วนค่าธรรมเนียมเข้าชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกำแพงเพชร กำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมสำหรับชาวไทย 10 บาท สำหรับชาวต่างชาติ 30 บาท
2. อัตราค่าธรรมเนียมเข้าชม กลุ่มโบราณสถานนอกกำแพงเมืองด้านทิศเหนือ เขตอรัญญิก (ก น.) เฉพาะ ก น. 1-17, ก น. 19-21, ก น. 25-27, ก น. 29-31, ก น. 34-37 และศูนย์ข้อมูลเขตอรัญญิก กำหนดค่าธรรมเนียมเข้าชมสำหรับชาวไทย 20 บาท สำหรับชาวต่างชาติ 100 บาท ค่านำรถจักรยานเข้าเขตกลุ่มโบราณสถาน 10 บาท

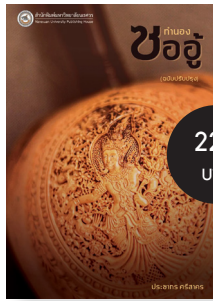

ภาพที่ 287 วัดพระแก้ว อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

วัดพระธาตุ (ก ก. 2) ★★★★★

พิกัดทางภูมิศาสตร์ รุ่ง 16 องศา 29 ลิปดา 14.950 พิลิปดาเหนือ / แวง 99 องศา 31 ลิปดา 13.597 พิลิปดาตะวันออก

ถือเป็นมหาธาตุที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองเสมือนว่าเป็นหลักเมืองเช่นเดียวกับวัดพระธาตุ วัดพระบรมธาตุหรือวัดพระศรีมหาธาตุกลางเมืองอื่น ๆ โบราณสถานประกอบด้วยพระสถูปประธานทรงระฆัง ก่อด้วยศิลาแลงปนอิฐ ฐานเป็นเชิงสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ กว้าง 15 เมตร ถัดจากชั้นเชิงขึ้นไปเป็นฐานปัทม์แปดเหลี่ยม ชูดบัวกลาแปดเหลี่ยม องค์กระฆังกลม และบัลลังก์ บัวลูกแก้วหยกมม 2 ชั้น แบบศิลปะล้านนา ส่วนยอดเป็นปล้องไฉนและปลียอด พระสถูปประธานมีพระระเบียงคดล้อมรอบไปเชื่อมต่อกับด้านข้างของส่วนท้ายพระวิหารซึ่งอยู่ด้านหน้าพระสถูปประธาน

ทำนองซออุ (ฉบับปรับปรุง)

ผู้แต่ง : อาจารย์ประชากร ศรีสาคร

ความรักอิสระของชาติไทยหมายรวมทั้งเสรีภาพ (Freedom) อันสะท้อนถึงวัฒนธรรมทางดุริยางคศาสตร์ไทย ว่าด้วยเรื่องการแปรทำนอง เครื่องดนตรีประเภทต่าง ๆ ที่ประสมอยู่ในวงดนตรีไทย ย่อมสามารถแสดงอิสระในการบรรเลง โดยการผูกสำนวนกลอน อันแสดงลีลาลักษณะเฉพาะแห่งตนไว้อย่างกลมกลืน หนังสือเล่มนี้ ว่าด้วยเรื่องทำนองซออุ โดยผู้เขียนเรียบเรียงและเขียนขึ้นจาก ประสบการณ์ทางดุริยางคศาสตร์ไทย ประสงค์เพื่อเสนอแนวคิด การผูกสำนวนกลอนซออุอย่างเป็นลำดับขั้น อันแสดงถึงอัตลักษณ์ แห่งทำนองซออุไว้เป็นแบบอย่าง โดยเนื้อหาสาระแบ่งออกเป็น ๕ บท ประกอบด้วย บทที่ ๑ ว่าด้วยเรื่องการแปรทำนอง ในดนตรีไทย บทที่ ๒ ว่าด้วยเรื่องหลักการแปรทำนอง เป็นการ นำเสนอแนวคิดการแปรทำนองอย่างเป็นลำดับขั้น อันจะเชื่อมโยง ไปสู่แนวทางการแปรทำนองซออุในบทที่ ๓ บทที่ ๔ ว่าด้วยทางซออุ ในเพลงทางพื้นและทางกรอ เป็นการรวบรวม ทางซออุในเพลงทาง พื้นที่สำคัญ และการตกแต่งทำนองในเพลงทางกรอ และ บทที่ ๕ บทส่งท้าย เป็นการประมวลองค์ความรู้ทั้งหมด

หนังสือแนะนำ

องค์ประกอบสถาปัตยกรรม Architectural Composition

ผู้แต่ง : รศ. ดร.ภณ วชิระนิเวศ

การพรมนั้บนคีย์เปียโนโดยสุ่มเอา ทั้งตำแหน่ง และจังหวะ ย่อมไม่เกิดความไพเราะฉฉินใด การออกแบบสถาปัตยกรรม โดยไร้หลักการจัดองค์ประกอบ ย่อมไม่เกิดคุณค่าความงาม และสุนทรียภาพฉฉินนั้

วิวัฒนาการของอักษรอินเดีย ในประเทศไทยก่อนพุทธศตวรรษที่ 18 (พิมพ์ครั้งที่ 2)

ผู้แต่ง : รศ. (พิเศษ) จุฑารัตน์ เกตุปาน

หนังสือเล่มนี้เสนอความรู้และแนวคิดเกี่ยวกับอักษรอินเดีย อันเปรียบเสมือนเงาแห่งอดีตที่ได้บันทึกเรื่องราว องค์ความรู้ ความเจริญรุ่งเรืองแห่งบรรพชน อันเป็นหลักฐานสำคัญที่สามารถ ขจัดข้อสันนิษฐาน ซึ่งเป็นการนำเข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์ บริเวณ ประเทศไทยเป็นที่นักโบราณคดีได้ค้นพบศิลาจารึกเป็นจำนวนมาก กระทั่งมหาวิทยาลัยศิลปากรสามารถตั้งเป็นภาควิชาจารึก ทั้งสาขา จารึกตะวันออก และสาขาจารึกไทยเป็นแห่งแรกของโลก อักษรโบราณ เหล่านี้ได้มีวิวัฒนาการทำให้สามารถรู้ถึงแหล่ง ต้นกำเนิดของอักษร เหล่านี้ในประเทศอินเดีย

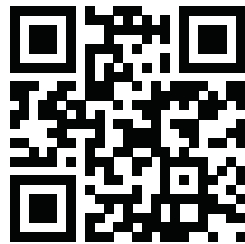

สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

สั่งซื้อหนังสือออนไลน์

จัดส่งถึงบ้านสะดวกรวดเร็ว

สั่งซื้อทันที

กรณีต้องการสั่งซื้อหนังสือปริมาณมาก หรือเข้าชั้นเรียนติดต่อได้ที่
ฝ่ายจัดจำหน่ายสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

nuph@nu.ac.th [f](https://www.facebook.com/nuph) สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

[0 5596 8833-8836](tel:0559688338836) [nu_publishing](https://www.instagram.com/nu_publishing)

NUPH
online store

www.nupress.grad.nu.ac.th